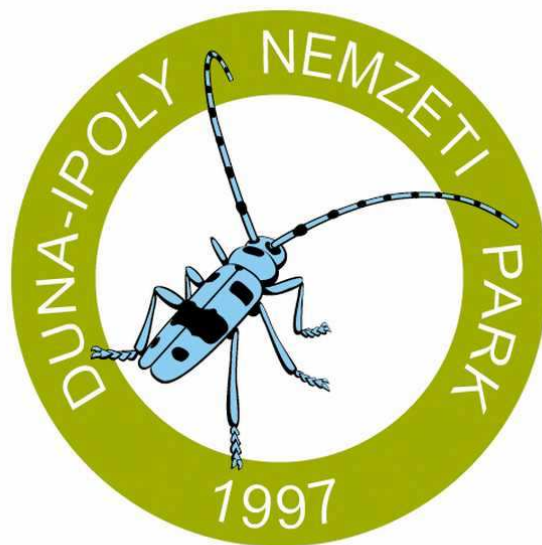

VAGYONKEZELÉSI KONCEPCIÓ

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK
IGAZGATÓSÁG

2007.

1. Helyzetelemzés

A Duna-Ipoly Nemzeti Park 60.314 hektáros területe mellett jelenleg nyolc tájvédelmi körzet és 32 természetvédelmi terület tartozik az Igazgatóság fővárosra és öt megyére kiterjedő működési területéhez. A működési területen belül az országos jelentőségű védett területek kiterjedése meghaladja a 130 000 hektárt. Fentiekén túl az ex lege védett területek (szikes tavak, lápok, földvárak, kunhalmok) nagysága megközelíti a 12 ezer hektárt, hegyvidéki területeken pedig, több mint 1450 barlang található.

Védett természeti területeink hűen reprezentálják Magyarország táji és élőhelyi sokféleségét. Vizes élőhelyekkel, mocsarakkal, szikes tavakkal mozaikoló füves puszták, homokbuckások, turjánok maradványai, folyóvölgyek, tavak, dombvidékek és magas hegységi elemekkel "fűszerezett", vulkanikus és üledékes eredetű középhegységek mind megtalálhatók, kiegészülve a felszín alatti természeti képződményekkel.

Ezen sokszínűség a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban DINPI) saját vagyonkezelésű, azaz összesen 13.418 hektár nagyságú területét is jellemzi.

Az Igazgatóság saját vagyonkezelésű területeinek művelési ága az alábbiak szerint oszlik meg, illetve a használata az alábbiak szerint alakult:

Művelési ág	Saját kezelés (ha)	Idegen használat (ha)	Összesen (ha)	% kiadva (művelési ágon belül)	% kiadva (összes kiadott területhez viszonyítva)
Erdő	1236,3896	0	1237,7396	0	0
Gyep	3004,3706	5377,0899	8381,4605	64,16	86,45
Gyümölcsös	0,08	0	0,08	0	0
Halastó	2,9118	59,98	62,8918	95,37	0,96
Kivett	1511,3593	204,324	1805,958	11,31	3,29
Nádas	989,0342	261,7506	1250,7848	20,93	4,21
Szántó	362,3017	316,7404	679,0421	46,65	5,09
Szőlő	0,3386	0	0,3386	0	0
Összesen	7198,4105	6219,8849	13418,2954	46,35	100

Hat tájegységben található viszonylagosan egy tömbben nagyobb kiterjedésű területek (akár 1000 hektár is), ahol már most jellemző a saját hasznosítás, illetve ahol ebbe az irányba kívánunk hosszabb távon is haladni.

A saját hasznosítás, illetve az idegen használatba adás közötti választást több tényező befolyásolja, de a természetvédelmi szempontok, érdekek érvényesülését tartjuk elsődlegeseknek.

Saját használatban tartjuk - a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően - az erdőket, továbbá azokat a területeket, amelyeken a természetvédelmi szempontok miatt a gazdasági tevékenység egyáltalán nem kívánatos, vagy nagymértékben korlátozott (pld. érzékeny lápterületek, fészkelőhelyek védelme miatt egyes nádasok, partmenti, időszakos vízborítású területek, sziklagyepek, homoki- és löszgyepek, stb.).

2. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi vagyonkezelési gyakorlata, kívánt célállapot

Dél-Pest megyei Tájegység

Tápió és Hajta mente

A térség kiemelkedő értékét a nagy kiterjedésű nádasok és mocsarak, valamint a löszhátakkal szabdaltságot jelentő **szikes gyep**ek jelentik, kisebb kiterjedésben pedig **homoki gyep**ek is előfordulnak. A térségben igen gyakori a kisfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), mely Natura 2000 jelölő faj is a területen és a fátyolos nőszirm (*Iris spuria*). Kisebb egyedszámban előfordul a fokozottan védett homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), a löszmaradványok jellemző faja az agárkosbor (*Orchis morio*) és a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*). A területhasználat során kiemelt figyelmet kap a szik kocsord (*Peucedanum officinale*) állományainak megőrzése, mely a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) tápnövénye. A térség nagy kiterjedésű mocsaraiban és szikesedő víztereiben a lári póc (*Umbra krameri*), a régi csík (*Misgurnis fossilis*) egyaránt előfordul. A nádas mocsarakban az utóbbi években stabil állománya alakult ki a fokozottan védett gémfélék közül a nagykócsagnak (*Egretta alba*), a bölgébika (*Botaurus stellaris*), de fészkel a vörös gem (*Ardea purpurea*) is, melyek élőhelyi igényeit a nádaratás szabályozása során kiemelten kezeljük. A vizenyős réteken fogynak számban költ a nagy goda (*Limosa limosa*) és a piroslábú cankó (*Tringa totanus*). A legeltetéssel összefüggésben szalakóta (*Coracias garrulus*) és kék vércse (*Falco vespertinus*) jelenléte is megfigyelhető. Az itteni területhasználatban egyrészt a védett növények, a madárvilág és a rovarfajta értékek fenntartása, állományuk növelése a cél. A legelő állatok létszámát az így meghatározható eltartóképesség határáig (cca. 100 tehén) szeretnénk fejleszteni. Ebben a térségben működik jelenleg az egyik magyar szürkemarha telepünk, melynek -EU-előírásoknak megfelelő- fejlesztése szükséges.

Jászkarajenő térsége

A terület karakteres élőhelytípusai a **szikes gyep**ek és **mocsarak**, melyek degradáltsági állapota igen változó a korábbi mezőgazdasági használatától függően. A mesterségesen kialakított tavak és mocsarak a terület madárfaunája szempontjából kedvezően gazdagítják a térség élőhelyi változatosságát. A madárvédelmi terület jelölő fajai a szalakóta (*Coracias garrulus*), kis örgébics (*Lanius minor*), bölgébika (*Botaurus stellaris*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), vörös gem (*Ardea purpurea*), cigányréce (*Aythya nyroca*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), pusztai ölyv (*Buteo rufinus*), pettyes vízcisze (*Porzana porzana*), kis vízcisze (*Porzana parva*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), kék vércse (*Falco vespertinus*), ugartyúk (*Burhinus oedicephalus*). A térségben gyakori a kisfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), előfordul az erdélyi utifű (*Plantago schwarzenbergiana*), az agárkosbor (*Orchis morio*), a poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*). A terület egy részén helyi gazdálkodók szarvasmarhát, illetve juhot legeltetnek, amely mindenképpen kívánatos. LIFE pannon gyepterület, így a pályázat megvalósulása során kapott eredmények a távlati hasznosítás irányainak meghatározásában segíthetnek.

Turjánvidék

Az ócsai lármedence kiemelt jelentőségű élőhelyei a kékperjés lárprétek, a mészkedvelő üde lár- és sásrétek, a sík- és dombvidéki kaszálórétek, enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas

kőrís (*Fraxinus excelsior*) alkotta **ligeterdők** (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae). A lárterületek homokhátak szabdalják, melyen fajgazdag homokpusztagyepek találhatóak, olyan fajokkal, mint a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), pókbangó (*Ophrys sphegodes*), poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*). Az Ócsa és Dabas térségében található kékperjés láprétek híresen gazdagok orchidea fajokban, előfordul a szarvasbangó (*Ophrys scolopax*), szúnyoglábú bibircsvirág (*Gymnadenia conopsea*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), vitézvirág (*Anacamptis pyramidalis*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*). Az Ócsai TK egyik kiemelt állattani értéke az ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*), további értékes fajai a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a vérfüboáglárka (*Maculinea teleius*), a magyar tarsza (*Isophya costata*). A turjánok nádas mocsarainak állatvilágát a gazdag madárfaunán túl mocsári-lápi halfajok (lápi póc (*Umbra krameri*), a réti csík (*Misgurnis fossilis*), kételtű- és hüllőfajok (vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vízisikló (*Natrix natrix*)) jellemzik. Dabas térségének kiemelten veszélyeztetett értéke a fokozottan védett rákosi vipera (*Vipera ursini ssp. rakosiensis*), melynek a DINPI vagyonekezelésében álló területrészen recens előfordulása nincs, de a területkezelés kialakítása során figyelembe kell venni, hogy potenciális előfordulási hely, hosszú távon esetleg visszatelepítési célterület lehet. A természeti értékek gazdagsága miatt a hasznosítás kiemelt figyelmet igényel. A területeket elsősorban kaszálással hasznosítják, illetve az igazgatóság is állít elő szénát, mely szükség esetén a nagykáta telep állatainak ellátására használható. Egy helyi vállalkozó juhokkal is legelteti a magasabb térszínen lévő gyepeket, mely az élőhelyek fenntartásához szükséges.

Gödöllői Dombvidék Tájegység

A tájegységben kis kiterjedésű területek vannak jelenleg vagyonekezelésünkben.

A Turai legelő TT-n a védelem célja az egyhajúvirág (*Bulbocodium versicolor*) állományának megóvása, ennek érdekében tisztító kaszálás, időnként enyhe legeltetés szükséges. A területen a Galga-patak árterületén található -részben másodlagosan kialakult homoki és mocsári élőhelyek mozaikja található.

A Fóti-Somlyón igen változatos, mozaikos élőhely-rendszer található, amely a Somlyó-hegy hegylábi részein helyezkedik el. Homokpusztarétek, lejtősztyepprétek, homoki legelők és nyílt homoki gyepek, töviskés, erdősztyepp jellegű részek, akácok és egyéb nem őshonos fafajú faállományok, valamint degradált felszínnek váltakozva fordulnak elő. Élőhelytípusai a **szubpannon sztyepek**, **pannon homoki gyepek**, **pannon molyhos tölgyesek**. Nagyszámú védett növényfaja a homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), míg hazánkban ritkaság a szártalan csúdfű (*Astragalus excapus*), a sömörös kosbor (*Orchis ustulata*). A fóti boglárka (*Plebejus sephirus*) legjelentősebb hazai élőhelyét itt találni. A területen a galagonya térhódításának visszaszorítása az elsődleges cél, illetve juhokkal történő kíméletes legeltető-kezelés válhat rendszeresen aktuálissá.

Kerepes-Szilas-patak forrásvölgye TT

A Szilas-patak árterületén található homoki, mocsári, lápi és másodlagosan kialakult élőhelyek mozaikosan helyezkednek el a területen. A terület egy része országos védettségű (015/4 hrsz), a másik része helyi védettségű (013 hrsz). Kezelésük helyi gazdálkodókkal megoldott.

Ex lege lápok

Gödöllő-Veresegyház térség lápjainak jellemző élőhelyei a **nedves és kiszáradó láprétek**, **zsombékosok**, **rekettyések** és **benádasodott láprétek**, melyekben szórványosan szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*), lápi sás (*Carex davalliana*), fehértájvirág (*Parnassia palustris*), téli sás (*Cladium mariscus*), kormos csáté (*Schoenus nigricans*), gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) fordul elő. Az invazív fajok pl. aranyvessző (*Solidago sp.*) terjeszkedése és a benádasodás ellen a területet rendszeresen kaszálni kell.

A Gödöllői Dombvidék Tájegység természetvédelmi kezelésének megoldására gazdálkodói vagy saját állatállomány odairányítására van szükség.

Duna-Ipoly Nemzeti Park Ipoly-völgy

Az Ipoly árterének jellemző élőhelyei a **mocsárrétek**, az enyves éger (*Alnus glutinosa* és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta **ligeterdők** (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae), **lápok** télisással (*Cladium mariscus*) és a (*Caricion davalliana*) fajaival, a száraz magaslatokon pedig a **pannon homoki gyepek**. A területet gazdag madárfauna jellemzi: rendszeresen fészkel a bölmébika (*Botaurus stellaris*), haris (*Crex crex*), jégmadár (*Alcedo atthis*), nagy kócsag (*Egretta alba*), vörös gém (*Ardea purpurea*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), tücsökmadarak (*Locustella fluviatilis*, *L. naevia*, *L. luscinioides*). A rétek különlegessége a réti iszalag (*Clematis integrifolia*).

Az Ipoly-völgyi rétek csaknem 100%-a a DINPI vagyonkezelésében van. Kezelésüket részben helyi gazdálkodók, részben az Igazgatóság végzi a természeti értékek, különösen a haris állomány megóvására figyelve. Az igazgatóság másik szürke marha telepe is itt működik. A területfenntartás szükségessége a jelenleginél nagyobb állományt igényelne (cca 200 tehén), ehhez a szükséges infrastruktúra fejlesztésének is meg kell valósulnia.

Esztergomi és szigetmonostori volt katonai területek

Az esztergomi terület és a Szentendrei-sziget jellegzetes homoki élőhelyein **pannon homoki gyepek**, valamint az **euro-szibériai erdősztyepptölgyesek** tölgyfajokkal találhatók. A homoki gyepek ritka és értékes növényfajai a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), homoki nőszirm (*Iris humilis ssp. arenaria*), fajgazdag a rovarfauna, melyből kiemelendő a magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állománya. Az esztergomi Strázsa-hegy sziklakibúvásain sziklagyepek, a hegylábi részeken lejtősztyepprétek díszlenek, melyeken nagy tömegben nyílik az apró nőszirm (*Iris pumila*), a leány- és a fekete kökörcsin (*Pulsatilla grandis*, *P. nigricans*).

Az esztergomi területek természetvédelmi kezelésének megoldására gazdálkodói vagy saját állatállomány odairányítására van szükség. A növényzet sokszínűsége, a termőtalaj sérülékenysége miatt a kíméletes legeltetés és a cserjék eltávolítása szükséges. A Szentendrei-szigeti gyepeket juhokkal legeltetik, itt a korábbi túllegeltetés helyett ugyancsak kíméletes járatással lehet a botanikai értékeket fenntartani.

Gerecsei Tájegység

Táti és Süttői szigetecsoport

A terület kiemelt fontosságú élőhelyei a **puhafás és keményfás ligeterdők**, valamint a folyó menti **magaskórósok**. A Körtvényes-szigetet kiváló állapotú **mocsárrét** foglalja el, mely a **nyári tőzike** (*Leucosium aestivum*), **fátyolos nőszirm** (*Iris spuria*), **mocsári kosbor** (*Orchis palustris*) tömeges jelenlétével jellemezhető. A szigeteken áradás után visszamaradó vízállások kiváló élőhelyet jelentenek a **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*), **tarajos göte** (*Triturus cristatus*) számára. Rendszeres fészkelő madár a **haris** (*Crex crex*).

A mocsárrétek a botanikai és zoológiai értékek szaporodási időszakára figyelemmel kaszálással hasznosíthatók.

Gombás-puszta

A terület országos védelem alatt áll a Gerecsei TK részeként. A Gerecse-hegység Duna felőli hegylábi területe, melyen közepes állapotú löszlegelő található. Kiemelkedő állattani értéke az **ürge** (*Spermophilus citellus*). A területet juhokkal legeltetik. A rövidfüvű gyepruktúra fenntartásához ez hosszú távon mindenképpen szükséges.

Dunaalmási kőfejtő TT

A Gerecse-hegység északnyugati részén Dunaalmás és Szomód községek határában a hegység egyik legnagyobb kiterjedésű forrásmészkö rétegsora található. A terület geológiai értékei, öslénytani leletei folytán lett védett. A sziklagyepek, cserjések kezelése oly mértékben lenne szükséges, hogy a kőzetfeltárások szabadon tanulmányozhatók legyenek. A terület természetvédelmi kezelésének megoldására, itt is gazdálkodói vagy saját állatállomány odairányítására van szükség.

Mezőföldi Tájegység

Sárrét

Jellemző élőhelyei az egykori kiterjedt lárvidék szárazodása útján alakultak ki, de jelenlegi állapotukban is értékesek és fajgazdagok. A terület élőhelytípusai a **sík- és dombvidéki kaszálórétek**(**réti ecsetpázsit** (*Alopecurus pratensis*), **őszi vérfű** (*Sanguisorba officinalis*), a **kékperjés lárprétek** meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion coeruleae*), **mészkedvelő üde lár- és sárrétek**. A területen nagy mennyiségben fordul elő **kisfészkelő aszat** (*Cirsium brachycephalum*). Védett és fokozottan védett partimadarak **bíbic** (*Vanellus vanellus*), **piroslábú cankó** (*Tringa totanus*), **nagy póling** (*Numenius arquata*), **sárszalonka** (*Gallinago gallinago*) fészkelőhelye. A vízállásos mélyedések jellemző fajai a **réti csík** (*Misgurnus fossilis*), **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*), **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), **tarajos göte** (*Triturus cristatus*).

A terület döntő hányada a helyi gazdák által kaszálóként hasznosított. A kaszálók bérbé adása a természeti értékek élőhelyi igényeinek, háborítatlanságuk biztosításának figyelembe vételével történhet. A megmaradó részeken az igazgatóság állapot fenntartó kezeléseket (kaszálás, szárzúzás) végeztet.

Sárvíz-völgye

A térség természetközeli élőhelyei mozaikosan helyezkednek el a Sárvíz-Malom csatornák mentén. Jellemzőek a **szikes pusztagyeppek**, **mocsarak**, **szikes tavak**, de fellelhetők a **zárt homoki rétek** is. A növénytani értékek közül nagy tömegben található a fokozottan védett **pókbangó** (*Ophrys sphegodes*). A vizenyős rétek, szikes tavak, mocsarak madárvilágából kiemelhető a **nagy goda** (*Limosa limosa*), a **piros lábú cankó** (*Tringa totanus*), a **gulipán** (*Recurvirostra avosetta*) és a gémfélék rendszeres költése.

A terület használat ezen fajok megőrzését, állományuk növelését kell, hogy szolgálja elsősorban.

A vagyonkezelésünkben lévő területek egy részét helyi gazdálkodók hasznosítják. A térségben azonban kevés a számosállat, ezért a kezelés elmaradása hosszabb távon károsan hathat vissza a sokszínű élővilág megőrzésére. Ezt szem előtt tartva az igazgatóság saját állatállomány kialakításával, major létesítésével kívánja a természeti állapotok fenntartását elvégezni.

Vértesi TájegységCsíkvarsai rét

A terület jellemző élőhelytípusai a **kékperjés láprétek** meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion coeruleae*), sík- és dombvidéki kaszálórétek **régi ecsetpázsit** (*Alopecurus pratensis*), **őszi vérfű** (*Sanguisorba officinalis*), természetes eutróf tavak (*Magnopotamion* vagy *Hydrocharition*) növényzettel. A térségben igen gyakori a **kisfészkes aszat** (*Cirsium brachycephalum*), de előfordul a **lári nyúl farkfű** (*Sesleria caerulea*) és a **széleslevelű gyapjúsás** (*Eriophorum latifolium*) is. A Csíkvarsai réten nagy állománnyal fordul elő a **magyar tarsza** (*Isophya costata*) és a **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*), a vízállásos mélyedésekben és a vízfolyásokban pedig **lári póc** (*Umbra krameri*), **régi csík** (*Misgurnus fossilis*), **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*). A terület alkalmi fészkelő madárfajai a **szerkök** (*Chlidonias leucopterus, niger*), **gólyatölcs** (*Himantopus himantopus*), rendszeresen költ a **haris** (*Crex crex*), **kis vízicsibe** (*Porzana parva*), **pettyes vízicsibe** (*Porzana porzana*), **törpe vízicsibe** (*Porzana pusilla*).

A terület mélyebb fekvésű részei kaszálóként hasznosítottak, a magasabb térszíneken magyar szürke marhák legeltetése folyik (Pro Vértes).

Ürgés legelők (Vértesboglár, Csákberény)

A tájegység kiemelt természeti értékei azok a **lőszgyeppek**, **sztyepprétek**, melyek a Vértes-hegység lábánál helyezkednek el. Ezeken a területeken jelentős **ürge** (*Spermophilus citellus*) populációk élnek, melyek egyben a legfontosabb táplálékállatai a környéken fészkelő fokozottan védett **parlagi sasnak** (*Aquila heliaca*) és **kerecsensólyomnak** (*Falco cherrug*).

Elsődleges természetvédelmi vagyonkezelési cél az ürgeállományok védelme, ezért a rövidfűvű gyeprétek hosszú távú fenntartása kívánatos legeltetéssel, kaszálással. Ez a munka évek óta folyamatos, helyi vállalkozók végzik. Emellett szükséges a becserjésedett részek „felszabadítása” és újbóli legeltetésbe vonása.

Vagyonkezelési célunk

Igazgatóságunk vagyonkezelési gyakorlatának elsődleges célja a természeti értékek hosszú távú fenntartása. Mind a saját használatú, mind a haszonbérbe adott területeken a természetbarát, a speciális élőhelyek, és a hozzájuk kötődő növény- és állatvilág fennmaradását biztosító gazdálkodási módok alkalmazására törekszünk.

Ezt, a nagyobb, saját eszközállománnyal gazdaságosan is hasznosítható, összefüggő területeken: az Ipoly-völgyben, a Mezőföldi tájegységben, az Ócsai TK-ban és a Tápió-Hajta vidéken tervezzük megvalósítani.

Gyepterületek kezelése.

A gyepterületek kaszálása a biológiai értékek fenntartásához szükséges, a kaszálás alól kimaradt területrészek néhány év alatt cserjésednek. A területhasználat hatása pozitív, a jelenlegi értékek megmaradását biztosítja a szukcessziós folyamatok megállítása révén. Változó források felhasználásával a korábban becserjésedett, eltűnőfélben lévő gyepek részleges helyreállítása folytatandó bozótirtással, tisztító kaszálással, szárzúzással.

A legelőkön a területhasználat célja a különböző ökológiai igényű fajoknak megfelelő fűmagasságú gyepréteg kialakítása, illetve a gyomfajok mennyiségének visszaszorítása, míg a mélyebb fekvésű, mocsaras foltokban a nádasodás túlzott másodlagos előretörésének megakadályozása. Ezért szükséges annak meghatározása, hogy birkával vagy szarvasmarhával történjen a legeltetés.

Szántóterületek kezelése

A gyepek és vizes élőhely-rendszerbe ékelődő zárványszántókon a természetvédelmi cél a gyepterületek helyreállítása, a szántó művelés felszámolása. A jelenlegi területhasználat ezt alapozza meg: helyenként megindult a spontán gypesedés a szántó felhagyásával, helyenként pedig az előkészítő munkák folynak (lucernatermesztés). A folyamat jelentősége biológiai szempontból a környezeti terhelés csökkenése, a vizes mélyedések körüli pufferterületek kialakítása. Érdemi biológiai változást a teljes visszagyepesedés hoz majd. A visszagyepesedés során átmeneti degradációt jelent a gyomfajok időszakos feldúsulása, de a gyepréteg záródása során e fajok lassan kiszorulnak.

A szántók egy részén továbbra is szántó művelés folytatható, környezetbarát gazdálkodási módok alkalmazásával, esetenként természetvédelmi céllal erdősítés történhet (kiváltható a nem erdőnek való termőhelyeken „örökölt” erdőfelújítási kötelezettség).

Nádasok és nádasodott területek kezelése:

A nádasok kezelésénél cél a speciális életközösség életfeltételeinek biztosítása, a tápanyag egy részének eltávolítása, illetve nyílt vízfelület fenntartása. A szikes tavakon a nádvágtás célja a nádasodás visszaszorítása a szikes tó vízfelületének és jellemző struktúrájának megőrzése érdekében, a gyepterületeken pedig a nádasodás teljes visszaszorítása az élőhelyek jellemző struktúrájának megőrzéséhez.

Halastavak kezelése

A halastavak területhasználatának legfontosabb célja a madárvilág védelme, táplálkozó- és pihenőhelyének fenntartása.

Állatállomány fejlesztése

Az elsődleges szempontú, élőhely fenntartási-kezelési célon túlmenően a magyar szürkemarha állatállomány fenntartása az őshonos fajta genetikai értékének megőrzésének célját is szolgálja. Az állatállomány további fiatalítása is kiemelt célunk. Célunk, hogy a meglévők mellett a Mezőföldön is kialakítsunk egy állományt.

A tenyészcél a nagy biológiai értékű, rendszeresen ellő, egészséges, és ellenálló, küllemileg hibátlan fajtatiszta magyar szürke szarvasmarha állomány kialakítása.

3. A célok megvalósításhoz elvégzendő feladatok

- A területen zajló gazdálkodás természeti értékekre gyakorolt hatásainak biomonitorozása.
- Folyamatos kapcsolattartás a természetvédelmi szakszemélyzet és a gazdálkodók között.
- Pályázati lehetőségek felderítése, agrártámogatási formák teljes körű kihasználása.
- Jogszabályok nyomon követése, az új EU előírásoknak történő teljes körű megfelelés.
- A természetbarát gazdálkodási formák propagálása, bemutatása, terjesztése.
- A jogilag rendezetlen, és az osztatlan közös tulajdonban lévő területek rendezése.
- A felderített vagy a biomonitorozással felderített helytelen gazdálkodási formák felszámolása, alternatívák kidolgozása.

A vagyonekezelés természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítása érdekében elvégzendő feladatok mellett fontosnak tartjuk a gazdálkodás gazdasági háttérének megteremtését, hosszú távú tervezést biztosító pénzügyi stabilitás kialakítását. Szükséges a rendelkezésre álló humánerőforrás (szakreferensek, természetvédelmi örök, gazdálkodók, kutatók) tapasztalatainak minél hatékonyabb felhasználása, a köztük zajló kommunikáció erősítése.

Az Igazgatóság vagyonekezelésében lévő területek, élőhelyek természetvédelmi kezelésének kidolgozása során nem hagyhatók figyelmen kívül azok az objektív tényezők, amelyek egy-egy természeti terület sorsát hosszú távon meghatározzák.

- Első sorban meg kell vizsgálni, hogy az élőhely fennmaradása, természeti állapotának fenntartása milyen mértékben függvénye emberi kezelésnek?
- A természeti értékek fennmaradása érdekében ez a kezelés az Igazgatóság irányítása mellett rábízható-e gazdálkodókra, vagy speciális igények miatt, okvetlen az Igazgatóságnak kell elvégeznie azt?
- A területen él-e a természettel harmonikus kapcsolatban gazdálkodni tudó lakosság? Esetleg milyen feltételek biztosítása esetén tart igényt a természeti terület nyújtotta gazdálkodási lehetőségekre? Amennyiben a terület önmagában, vagy támogatásokkal sem biztosítják az azt kezelők megélhetését, akkor az

Igazgatóságnak milyen lehetőségei vannak, hogy munkahely teremtésével, vagy szolgáltatás igénybevételével saját kivitelezésben biztosítsa a természeti értékek fennmaradását?

A kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy egyes természeti területeken eleve a saját kivitelezésben történő területkezelés a járható út. Az Igazgatóság működési területén jellemző, hogy:

- a fiatal generációk a távolabbi városokba költöztek, ezért a falvak elöregedtek, földet művelő vagy állatot tartó aktív korú lakosság nincs;
- a mezőgazdasági szövetkezetek átalakultak, vagy megszűntek. Néhány kivételtől eltekintve csak a nagyüzemi, intenzív takarmánytermelő és állattartási technológiát alkalmazó, istállózó állattartás maradt fenn. Tovább nehezíti a védett területek idegen hasznosításban történő kezelését, hogy a nagyüzemek a védett területeken kívüli termőföldek bérlésével elérik a jogszabály által meghatározott maximális birtoknagyságot, ezért az Igazgatóságnál a korábban hasznosított területeiket visszamondták;
- jelentős azoknak a területeknek a nagysága, amelyek természetvédelmi kezelésük során gazdaságilag is hasznot jelentő tevékenységet nem tőrnek, vagy nem igényelnek, esetleg speciális jellemzőik alapján kiesnek a jelenlegi támogatási rendszerekből;
- igazgatóságnál gyakran előfordul, hogy a védett természeti terület nagysága önmagában nem elégséges életképes gazdaság fenntartására és a környezetében nincs vele egyben kezelhető nem védett terület. Esetenként a természetvédelmi érdek vagy csak legeltetést, vagy csak kaszálást enged meg és ez az oka a gazdálkodói érdeklődés elmaradásának.

A területkezelési igények és a megvalósítási lehetőségek felmérése után nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy:

- az Igazgatóság által létrehozott, üzemeltetett telephelyeknek és állattartó telepeknek is meg kell felelniük a létesítésükre és fenntartásukra vonatkozó jogszabályi előírásoknak. Különösen igaz ez a környezetvédelmi, vízbázis védelmi, természetvédelmi és állathigiéniai-, állatjóléti előírásokra;
- a közpénzek hatékony felhasználásának érdekében az egységeknek a fenntartható üzemenagyságot el kell érniük.

4. Eszközrendszer

Jelenleg két telephelyén tartunk magyar szürke szarvasmarha gulyát (146 állategység) Nagykáta külterületén az Egreskátai - majorban, illetve az Ipolyvecei-majorban.

Mezőgazdasági gépparkunk a következő:

Mezőgazdasági gépek	Telephely
1 db. MTZ 82-es traktor	Egreskáta
1 db. T-25 traktor	Egreskáta
1 db. pótkocsi AP800	Egreskáta
1 db. szárzúzó Bondioli RZ-3A	Egreskáta
1 db. bálázó Wolagri	Egreskáta
1 db. rendsodró PZK 7	Egreskáta
1 db. fűkasza RK 185	Egreskáta
1 db. szervestrágyaszóró N228	Egreskáta
1 db. bálarakodó FerroFlex 3 F	Egreskáta
1 db. bálacsomagoló Pöttinger G400 (2002.)	Egreskáta
1 db. lakókocsi	Egreskáta
1 db. RKM1009 rotációs fűkasza (2001),	Ipolyvece
1 db. PZK 6 rendsodró,	Ipolyvece
1 db. T 150 Lerda hengerbálázó,	Ipolyvece
1 db. Krokodyl M 17 S homlokrakodó	Ipolyvece
1 db. Fauchaux homlokmarkoló és bálarakodó adapter	Ipolyvece
1 db. B 4.1 S típusú többfunkciós kanál	Ipolyvece
1 db. KVTB 3,2 tárcsa	Ipolyvece
1 db. New Holland TL 90 traktor	Ipolyvece
1 db. fix platós pótkocsi	Ipolyvece
1 db. Billenő platós pótkocsi	Ipolyvece
1 db. Kühne KMF- 3-35, 3 vasú függ. komplett eke	Ipolyvece
1 db. Maschio ML 230 szárzúzó	Ipolyvece
1 db. MTZ 82 traktor	Ipolyvece
1 db. Landini Ghibli mezőgazdasági vontató	Ócsa
1 db. Corto 185 Fűkasza	Ócsa
1 db. csillagkeres rendsodró	Ócsa
1 db. CLAAS Rolant6 bálázó	Ócsa
1 db. sorközművelő tárcsa	Ócsa

Vagyonkezelést szolgáló felépítményekkel jelenleg csak a két majorban rendelkezünk

Vagyonkezelést szolgáló felépítmények	Telephely
435 m ² -es nyitott hodályépület a szürkemarhák téli szálásaként	Egreskáta
nyakfogóval ellátott kezelőfolyosó,	Egreskáta
1 ha-on a téli takarmány tárolására szolgáló szérűskert,	Egreskáta
három osztatú, 4000 m ² -es karámrendszer,	Egreskáta
4 db. fagymentes itató,	Egreskáta
25 m ² -es gulyásszállás,	Egreskáta
60 m ² -es gépszín,	Egreskáta
100 m-es bikakarám,	Egreskáta
200 m ² -es tűzvízi tározó	Egreskáta
gémeskút,	Egreskáta
40 m ² -es birkahodály,	Egreskáta
3 ha terület körül kerítés,	Egreskáta
2 db. 0,2 ha-os nyári állás és lakókocsi takarását és árnyékolását biztosító beállók Nyík-réten	Egreskáta
5 km hosszú, fakarós, két soros villanypásztor Nyík-réten	Egreskáta
0,4 ha karám	Ipolyvece
3,0 ha elkerített szérűskert	Ipolyvece
530 m ² -es istálló 530 m ²	Ipolyvece
362 m ² -es gépszín 362 m ²	Ipolyvece
1458 m ² -es szénatároló szín	Ipolyvece
kovácsműhely és szociális épület	Ipolyvece

Meglévő eszközeink feladataink jelenlegi ellátásához elegendők, de vagyonkezelési céljaink megvalósításához eszközrendszerünk fejlesztése elengedhetetlen.

Állatállományunkat a meglévő két telepen és a Mezőföldön létesítendő harmadik telepen 500 állategységre tervezzük növelni. A tervezett beruházásainkat az alábbi két táblázat tartalmazza.

Tervezett beruházások	Helyszín
villanypásztor	Egreskáta
kutak, itatóhelyek kialakítása	Egreskáta
trágyatároló (szigetelt betontechnő).	Egreskáta
mezőgazdasági gépek tárolására szolgáló telephely kialakítása	Ócsa
szérűskert kialakítása a megtermelt széna tárolására, raktározására	Ócsa
kutak, itatóhelyek kialakítása	Ipolyvece
száraz hely kialakítása a téli karámban,	Ipolyvece
villanypásztor,	Ipolyvece
trágyatároló (szigetelt betontechnő).	Ipolyvece
állattartó telep kialakítása egy 200 férőhelyes féltetős marha istállóval, gépszínnel és szociális épülettel	Mezőföld

Mezőgazdasági géppark fejlesztés	Telephely
korongkasza	Egreskáta
különböző teljesítményű erőgépek	Egreskáta
szárzúzó	Egreskáta
rakodógép tolólappal, rakodókanálal	Egreskáta
bálázó	Egreskáta
rendkezelő, rendsodró	Egreskáta
szivattyúk	Egreskáta
különböző teljesítményű erőgépek	Ócsa
szárzúzó	Ócsa
korongkasza	Ócsa
bálázó	Ócsa
rendkezelő, rendsodró	Ócsa
nádarató gép	Ócsa
különböző teljesítményű erőgépek	Ipolyvece
korongkasza	Ipolyvece
szárzúzó	Ipolyvece
rendkezelő, rendsodró	Ipolyvece
trágyaszóró	Ipolyvece
szivattyúk	Ipolyvece
különböző teljesítményű erőgépek	Mezőföld
szárzúzó	Mezőföld
korongkasza	Mezőföld
rendkezelő, rendsodró	Mezőföld
körbálázó	Mezőföld
rakodógépek tolólappal, rakodókanálal	Mezőföld